

Hi! Speel je mee?

Een zomer vol KUSTERGOED STRANDSPELEN

Maak je klaar voor een zomer vol nostalgisch spelplezier. Ontdek hier welke strandspelen nog altijd populair zijn aan de Belgische kust.

Inspiratie opgedaan? Ga zelf aan de slag! Via de handige instructies leer je elk spel stap voor stap kennen.

Erfgoedcel Kustergoed zet zich in voor de zorg en bekendmaking van cultureel erfgoed aan de kust. Benieuwd naar meer? Neem een kijkje op www.kustergoed.be

BRONNEN

- Boeken en artikels:
- Marc Constandt, *Kinderen maken de kust*, Middelkerke, gemeentebestuur, 1997.
  - David Stuyck en Marc Constandt, *Kusthistories. Vakantie aan zee*, Tielt, Lannoo, 2009.
  - Karin Van Hoorick, *Bloemen aan het strand*, Ekeren, 2003 en *Feest op het strand*, Ekeren, 2004.
  - Marc Constandt en Bram Constandt, *Tennis aan zee tijdens de belle époque: een vergeten geschiedenis?* in Brood & Rozen, februari 2018, p. 57-65.
  - Simon Ippel, *'Uit mijn oude doos: aflevering 3: 't strange'* in De Plate, december 2001, p. 256-260.

- Websites:
- www.vliegersport.info/vliegersport/geschiedenis-van-de-vlieger
  - www.britannica.com/sports/deck-tennis
  - www.sterling.rmpic.co.uk/visions/tennis.html

MET DANK AAN

de gemeenten Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan en Blankenberge
Inga Scharley, Ronny Boydens

Vlaanderen
verbeelding werkt.

Strandbloemen maken

Bloemenwinkel op postkaart eind jaren '70 (Collectie Erwin Mahieu)

Tijdens de zomermaanden gebeurt iets heel bijzonders op het strand. Opeens verschijnen er talloze

bloemenkraampjes. Hun koopwaar?

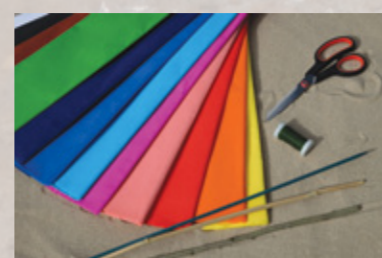
Zelfgemaakte strandbloemen van papier. De winkeliers zijn kinderen. Zij schakelen hun ouders en grootouders in om bloemen in allerlei vormen en kleuren te knutselen en maken het kraampje klaar. Trots stalen ze hun waren uit. Wie wat schelpen heeft, kan die ruilen voor bloemen.

Dit ruilproces gebeurt al zeker sinds de jaren 1920 (ondertussen honderd jaar). Dat maakt het tot waardevol cultureel erfgoed van de kust. Het strandbloemen spel wordt van generatie op generatie doorgegeven en het verbindt toeristen met bewoners van de kust.

Wil je meer weten?

Neem een kijkje op www.kustergoed.be/strandinbloei

Wat heb ik nodig?

- crêpepapier: groen voor de steel en verschillende kleuren voor de bloem
- schaar
- plakband
- stokjes
- ijzerdraad (lieftst in het groen)

Hoe spelen?

STAP 1 Knip het papier in repen. Kies welke strandbloem je wil maken. Neem een strook papier en knip de bloemblaadjes in verschillende vormen uit.

STAP 2 Kies het soort hartje dat je wil maken. Dit gele meeldraadhartje maak je door het papier in dunne reepjes te knippen en tussen je vingers te rollen. Draai je papier rond de steel en maak het vast met een stukje ijzerdraad.

STAP 3 Wikkel de bloemblaadjes rond het steeltje. Probeer, terwijl je wikkel, de blaadjes ook een beetje te fronsen. Neem je reep papier vast en maak telkens kleine plooiatjes terwijl je ze rond de steel draait. Zo krijgt je bloem volume. Maak het papier stevig vast met een stukje ijzerdraad.

STAP 4 Herhaal stap 3 met mooie grote bloemblaadjes en maak vast met ijzerdraad.

STAP 5 Wikkel een lange groene strook papier rond je steeltje. Begin onder de bloem en wikkel schuin naar beneden tot het midden van het steeltje.

Knip enkele groene bloemblaadjes uit en stop ze tussen de groene wikkel. Wikkel de groene strook papier verder tot beneden. Werk de steel af met een stukje ijzerdraad.

STAP 6 Herhaal stap 1 tot 5 en maak zo een kleurrijke bloemenverzameling. Zoek nu een mooi en zichtbaar plekje uit op het strand om je bloemenwinkel te installeren. Graaf een put, maak met het uitgegraven zand een berg waarop je je bloemen etaleert. Plant je bloemen zorgvuldig in je winkel en versier de toonbank met schelpen, vlaggetjes of andere leuke spullen. Nu ben je klaar om je bloemen te verkopen.

Geen bla bla! Wel bloem bloem!

Draken in de lucht

Koksijde, ca. 1948 (Westhoek verbeeldt)

Vliegers verschenen eerst in China, waarschijnlijk al zo'n 3000 jaar geleden. In China waren twee natuurlijke materialen voorhanden die ideaal zijn om een goeie vlieger te maken: zijde en bamboe. Die eerste vliegers werden onder meer gebruikt om de afstand tot een muur te kunnen meten. Via de Romeinen belandde de vlieger in West-Europa.

In de 18de eeuw worden vliegers voor het eerst gebruikt voor weersvoorspellingen. Bovendien werden de vliegers ook vaak in de oorlog gebruikt. Zo zweefden er tijdens de Tweede Wereldoorlog verschillende boven Londen om Duitse

vliegtuigen af te schrikken. Vliegers werden ook vaak ingezet om soldaten te trainen om vijandelijke vliegtuigen neer te schieten of om boodschappen over te brengen.

Aangezien er bij ons aan zee heel wat wind is, vonden kinderen het leuk om op het strand te vliegeren met hun 'draken'. De eerste foto's die we terugvonden waarop vliegerende kinderen te zien zijn, dateren van de jaren veertig, maar waarschijnlijk wordt er al meer dan honderd jaar aan onze kust gevliegerd. Met de nieuwe kitesurfsport, worden vliegers zelfs gebruikt om op zee te surfen.

Vliegerfestival Lotto Kites International in 2011 (Staatsarchief Oostende)

Wat heb ik nodig?

- vliegerpapier: Een dunne en lichte nylonstof, een plastic boodschappentas of een vuilniszak. Een stuk van 50 op 65 cm is voldoende.
- sjabloon vlieger
- 2 lichte stokken van ongeveer 45cm om de vlieger de nodige structuur te geven.

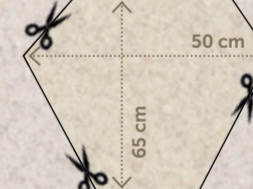
- 5 meter visdraad of ander dun touw
- handvat voor het touw
- schaar en een lat
- potloden, stiften, verf ... om je vlieger te versieren
- stroken crêpepapier voor de staart

Tip

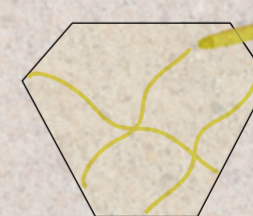
Je kan ook een vliegerpakket kopen, met alles wat je nodig hebt om je eigen vlieger te maken.

Hoe spelen?

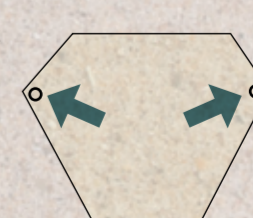
STAP 1 Teken het sjabloon over op het vliegerpapier en knip het uit.

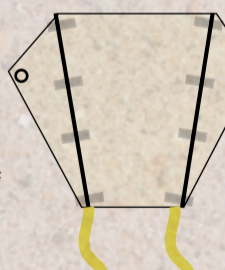
STAP 2 Kleur jouw vlieger. Je kleurt best beide kanten van de vlieger. Tijdens het vliegeren draait de vlieger soms van kant en dan blijf je altijd een mooie kant zien.

STAP 3 Maak met een perforator of prik voorzichtig met een schaar twee gaatjes in de hoeken van de vlieger.

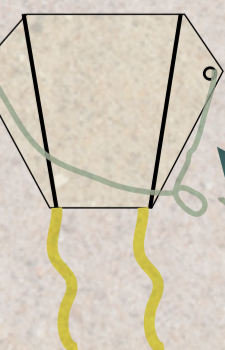
STAP 4 Maak de verbindingsstokjes en de vliegerstaart van crêpepapier vast met enkele stickers of plakband.

STAP 5 Knip een stuk touw van 1 meter lang. Knoop de uiteinden van het touw vast in de gaatjes die je maakte. Plak er een doorzichtige sticker of plakker over om het geheel te versterken.

STAP 6 Maak het stukje touw dat nu vasthangt aan de vlieger vast aan de rest van touw. Draai het touw rond je handvat. Ga met je rug naar de wind staan en laat je vlieger opstijgen!

Fortenbouw

Fortenwedstrijd op het strand (Staatsarchief Oostende)

Al heel lang worden forten gebouwd op het strand van België en zelfs heuse fortbouwwedstrijden georganiseerd. Die wedstrijden werden al gehouden sinds de belle époque (1875-1914), vóór de Eerste Wereldoorlog. Vaak werden ze georganiseerd door kranten, zoals Le Soir of Het Volk. Het doel van de wedstrijd was eenvoudig: er worden langs de waterlijn stokken met vlaggen in het zand geduwd. Een team kinderen bouwt er een zandkasteel rond. Het team van wie de vlag het laatste sneuvelt door het opkomende water, wordt door de jury tot winnaar uitgeroepen. Misschien deden je ouders of grootouders nog mee aan zo'n wedstrijd?

En nu is het aan jou!

Wat heb ik nodig?

Voor iedereen een schop en een stok met een vlag aan vast.

Hoe spelen?

Duw een of meerdere stokken met vlag langs de waterlijn in het zand. Bouw een zo groot mogelijk zandkasteel rond de vlag. Het team van wie de vlag het laatst valt door het opkomende water, is de winnaar. Speel je met één team? Probeer dan zo lang mogelijk je vlag recht te houden zonder hem aan te raken.

Houd rekening met de getijden.

Je doet dit wedstrijdje best vanaf een uur na laagwater tot het hoogwater is. Je kunt de getijden opzoeken op www.meteo.be/nl/weer/verwachtingen/getijden.

Wedstrijd op het strand van Westende in 1955 (Gemeente Middelkerke)

Wedstrijd op het strand van Wenduine in 1924 (Gemeentearchief De Haan)

Fortenwedstrijd op het strand van Blankenberge (Collectie Archief Gent)

Trots poseren bij haar zelfgebouwd fort tijdens een fortbouwwedstrijd in Oostende in 1960 (Collectie Katrien Vervaele)

Strandtennis

Een partijtje tennis op het strand van Wenduine - ca.1920 (Gemeentearchief De Haan)

De tennissport, zoals we ze vandaag kennen, gaat terug op het middeleeuwse spel 'jeu de paume'. Bij dit spel sloegen de tennis-spelers zonder rackets, maar met hun handen, een bal over het net. Het spel werd vooral indoor gespeeld door de Europese adel en werd daarom ook wel eens 'royal tennis' genoemd.

Tennis verspreidde zich aan de Belgische kust in de periode 1894-1914. De Kust was het centrum van de vroege Belgische tennis-cultuur. Vooral edellieden en rijke families speelden dit spel graag tijdens de vakantie. In het begin werd vooral gespeeld in de duinen en op het strand, maar later kwamen er ook verschillende tennispleinen bij.

De outfits pasten bij de mode van die tijd. Lange jurken met een hoge kraag en lange mouwen vormden het tennisuniform van de vrouwen. Ook de mannen verschenen op het veld voorzien van heel wat textiel. Een hoed maakte de outfit af.

Had je geen medespeler dan kon je op je eentje tennissen met een jokari: een houten blok, waar een bal met elastiek aan vastgemaakt was. Genoemd naar de bekendste fabrikant van het speelgoed: Jokari.

Tenniswedstrijd op het strand van De Haan - ca. 1925 (Gemeentearchief De Haan)

Inga Scharley uit Blankenberge was als kind een fervent jokari speelster:

"In de zomermaanden speelde ik met de jokari op de dijk. Dat was een stuk handiger dan op het strand, want daar kaatste de bal niet zo goed. De politie jaagde ons altijd weg, dan gingen we even naar binnen, om later weer verder te spelen."

Wat heb ik nodig?

- tennis: (oude) tennisraketten, tennisballen en een net (je kan ook 2 stokken met een touw ertussen gebruiken)
- jokari: een jokari en tennisraketten

Hoe spelen?

STAP 1 Installeer je tennisveld op het hard zand. Bak een rechthoekig veld af in het zand, doe dit met je voet, een schop of een stok.

STAP 2 Voorzie in het midden van het veld een scheidingslijn waar het net komt.

STAP 3 Begin te spelen. Elk om beurt mag je opzetten. Wanneer de bal in je veld valt en je kan de niet terugslaan, of je slaat de bal buiten het veld, dan verlies je het punt.

Jokari is de naam.

Een partijtje tennis op het strand van Blankenberge (Stadsarchief - De Benne Blankenberge)

Schelpensouvenirs

Wie op reis gaat, durft wel eens een souvenir mee naar huis te brengen. Aan de kust was dit niet anders. Vanaf het einde van de 19de eeuw ontwikkelde zich een bedrijvige souvenirindustrie aan de kust. Vooral de souvenirs gedecoreerd met schelpen waren typisch voor die tijd. Dit is een echt stukje kust-erfgoed dat tegenwoordig minder zichtbaar is. Help deze traditie nieuw leven in te blazen door zelf aan de slag te gaan en een eigen schelpensouvenir te maken.

Er zijn tal van mooie souvenirs die je kan maken. Je kan schelpen zoeken met een gaatje erin, daar maak je een leuke ketting mee. Met een aantal mooie schelpen kan je ook een doosje, fotokader of bokaal versieren.

Schilderen met schelpen op het strand (Collectie Ronny Van Troostenberghe)

Wat heb ik nodig voor een schelpendoosje?

een doosje • schelpjes • vloeibare lijm • eventueel extra knutselgerief zoals stiften, glitter etc.

Hoe spelen?

STAP 1 Verzamel schelpen op het strand.

STAP 2 Kies een kartonnen doosje, een fotokader of een bokaal.

STAP 3 Kies enkele schelpen uit, doe er wat lijm op en kleef ze erop.

STAP 4 Versier je eventueel nog verder met behulp van stiften en potloden.

Kinderen zoeken schelpen op het strand (Stadsarchief Oostende)

Schelp!! Schéééé!!

Ik bedoel... Hééééé!! Héééééééé!!

Boule-à-barak

Knikkeren is een spel dat al eeuwenlang over de hele wereld wordt gespeeld. De spelregels verschillen dan ook afhankelijk van tijd en plaats. Aan de kust maakten kinderen al in de eerste helft van de twintigste eeuw een zogenoemde 'boule-à-barak'.

Wat heb ik nodig?

- een schop
- knikkers
- emmertjes en gieters (om water te halen om de piste nat te houden)
- buisjes (om tunnels te maken)

Zin om je race te filmen?

Dan kan je een knikkerrace stop-motionfilmpje maken! Voor een filmpje van een halve minuut heb je zo'n 200 foto's nodig.

Wat heb ik nodig?

knikkers • een camera of smartphone • statief of een latje om je camera aan vast te maken

Hoe spelen?

STAP 1 Bedenk het verhaal. Welke knikker zal winnen? Vliegt er misschien eentje uit de bocht? Worden ze overspoeld door de opkomende zee? Alles kan!

STAP 2 Je kan foto's nemen met je camera en achteraf op de computer, met Moviemaker (dit programma kan je gratis downloaden), een stop-motionfilmpje maken. Of download een app op je telefoon.

STAP 3 Begin met je openingsfoto. Verplaats nu gaandeweg je knikkers en neem telkens een foto van de nieuwe scène. Kijk na een tiental foto's al eens naar je reeks. Tevreden? Werk je verhaal verder af.

Hoe spelen?

STAP 1 Maak een grote zandberg op het hard zand en druk het zand goed aan.

STAP 2 Maak op de berg brede lanen voor de knikkers, maak ook extra bergen en tunnels. Je kan verschillende parcours bouwen.

STAP 3 Giet met een emmertje voorzichtig wat water op de knikkerbaan om

de baan glad te maken. Giet niet te hard, want dan spoelt het zand weg. Gebruik je handen om de baan mooi glad en effen te maken.

STAP 4 Kies je renner (knikker) en begin bovenaan de berg. De knikker die eerst beneden is, wint de rit. Hou een klasement bij zoals in de Ronde van Frankrijk. Wie uit de baan vliegt, verliest de rit!

Ik heb gewonnen!

Nee! Nk!!!

Nee! Nk!!!

Nee! Nk!!!

Ik heb jeuk. Wil je olug eens... krabben?

Och... Hauwe plezante...

Krabbetjes vangen

Plezier op het strand (Gemeentearchief De Haan)

Al meer dan 100 jaar proberen kinderen met kleine visnetjes in de keltjes op het strand kleine visjes, krabben en garnalen te vangen. De netjes zijn vast en zeker geïnspireerd op de netten van strandvisserij of kruiers die een steeknet voor zich uitduwen of een sleepnet trekken.

Kruien is de techniek van strandvisserij waarbij een sleepnet in het ondiepe zee water voortgesleept wordt om garnalen of kleine vissen te vangen. De bekendste kruiers zijn de paardenvissers in Oostendinkerke die het sleepnet met een boerenpaard voortslepen. Het is een stuk lastiger om zelf een sleepnet vooruit te slepen. Dan moet je twee uur voor laagwater de zee ingaan en kan je 'vissen' tot laagtij. Als kruier heb je best een waterdicht kruipak en een waterdichte jas aan, zodat je niet nat wordt.

Hoe spelen?

Zelf kan je met een netje in de keltjes krabben vangen. Of leer de kneepjes van het vak van een ware krabbenkruier via Horizon Educatief.

Neem een kijkje op hun website en ontdek hun aanbod www.horizon-educatief.be/gezinsactiviteiten

Kinderen vangen krabben aan golfbreker (Gemeentearchief De Haan)

Garnalen vangen in Blankenberge, 1988 (Collectie Inga Scharley)

Vrouwen die garnalen vissen (Collectie August Goethaels)

Kinderen vangen krabben in Wenduine, ca.1923 (Gemeentearchief De Haan)

BELANGRIJK! Krabben zijn levende wezens, doe ze geen pijn! Spring er voorzichtig mee om en zet ze altijd terug op hun plekje.

Ben jij klaar om je eigen boule-à-barak te maken?

